

GÜLEREK ÖLMEK (1971) HALDUN TANER (1915 – 1986)

Genel Bakış

Taner'in, 1954 yılında *Bilgi Yayınevi* tarafından ilk defa kitap halinde yayımlanan, toplamda altı hikayeden oluşan, *On İkiye Bir Var* adlı hikaye kitabına, 1971 yılında *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü* adlı dört hikayeden oluşan kitabı ve *Gülerek Ölmek* adlı müstakil hikayesi de eklenmiştir. "1971 yılında *Bilgi Yayınevi* tarafından yayınlanan "Hikâyeler 2" kitabında yazarın *Gülerek Ölmek* (Trs) isimli öyküsü ilk defa yer alır" (Adıyaman 2012, 40). "(1954'te yayımlanan bu kitap yazarın beşinci hikâye kitabıdır. *On İkiye Bir Var*, *Ayak*, *İznikli Leylek*, *Bayanlar 00*, *45 Marka Seksapil*, *Artırma* olmak üzere toplam altı öyküyü barındıran bu eser *Bilgi Yayınevi* tarafından 1971'de *Sancho'nun Sabah Yürüyüşü* ve *Gülerek Ölmek* eserleriyle birleştirilerek basılmıştır.)" (Aydın 2010, 9). Uzun ve müstakil bir öykü olan *Gülerek Ölmek* adlı anlatıda; Ankara'daki bir şirkette başmühendis olarak çalışan Sekban Bey, hafta sonu tatili yapmak amacıyla Akçakoca'ya gider, denize girer ve yüzerken boğulma tehlikesi atlatarak ölümden kurtulur. Yaşadığı bu tecrübe sırasında ölümlü yüz yüze gelmiş olan başkarakter, hayatı boyunca ilk kez gerçek benliğiyle sahte benliğini sorgulamıştır. Bu sorgulama sonucunda kendisiyle ilgili acı gerçekleri kabullenmek zorunda kalır. Taner'in birçok eserinde gördüğümüz ironi, karakterlerin kişilikleri ve yaşadıkları olaylar üzerinden işlenir. Taner'in bu eseri tam olarak hangi tarihlerde kaleme aldığı bilinmemektedir. Fakat *Bilgi Yayınevi* tarafından yazarın bahsi geçen hikaye kitabına sonradan eklenmiştir. Anlatıda herhangi bir bölümlendirme yapılmamış ve tek parçadan oluşturulmuştur.

Özet

"Gülerek Ölmek "Yürekli dost Muvaffak Şeref'e" ithafen yazılır. Sekban isimli bir mühendisin hafta sonu tatilini yapmak için gittiği Akçakoca'da yaşamla ölüm arasında geçen öyküsü anlatılır. Sekban'ın deniz ve yüzme konusundaki tecrübeleri onun deniz konusunda cesaretli davranışlarına sebep olur. Sekban'ın denize ilk girişi başarılı olmuştur. Coşkun dalgalara göğüs geren Sekban, büyük gururla otelde gezinir. Çevredekilerin ilgilerine layık olduğunu düşünür. Tüm olumsuz hava şartlarına rağmen ikinci defa denize giren Sekban, bu sefer dalgalara yenik düşer. Dalgalar, Sekban'ı yerden yere vurur. Dalgalar azalınca sahile sürüklenir. Kendinden geçen Sekban bu yenilgiyi otelde kalanlara anlatıp anlatmama konusunda çatışma yaşar. Sekban olayın gerçeğini anlatınca iç çatışma çözümlenir. (...) Çatışmanın çözülmesiyle eser sona erer. Fakat Sekban'ın son durumu ile ilgili bilgi verilmeyip eser ucu açık bir sonla biter" (Adıyaman 2012, 71-72). Otelde rastladığı dostları karşısında küçük düşmek istemeyen Sekban Bey, yaşadığı mağduriyeti, ölüm ve tabiat karşısındaki aciziyeti onlara anlatıp anlatmamak konusunda kararsız kalır. Zira hayata, insana ve tabiata dair her şeyi bildiğini ve sporculuk geçmişine dayanarak her türlü sorunun üstesinden gelebileceğini düşünmüştür. Fakat doğanın ufak bir aşırılığı karşısında aslında ne kadar çaresiz olduğunu fark etmiştir. Bunun üzerine kendisiyle ilgili oluşturduğu sahte benlik koşullandırmasından sıyrılarak gerçek benliğiyle yüzleşir. Yaşadığı tecrübenin kendi benliğinde neler hissettirdiğini ve neler düşündüğünü bütün dürüstlüğüyle anlatır. Kendisi ve kendisine benzeyen dostlarına karşı bütün dürüstlüğüyle düşüncelerini paylaşan Sekban Bey, kendisiyle hesaplaşmış ve vicdanen rahatlamış olur. Hayatı boyunca ilk defa gerçekte kim olduğunu kabullenmiştir.

Kişiler

Sekban Bey Ankara'daki bir şirkette başmühendis olarak çalışan başkarakter aslen İstanbulludur ve anlatıda "Boğaz çocuğu" olarak nitelendirilir. Galatasaray Denizcilik Şubesi'nin namağlup dört çiftesinde eski hamlacı başıdır. Eğitim ve sporculuk geçmişinden kaynaklı olarak disipline ve dakikliğe fazlasıyla önem verir. Birçok alanda okumalar ve araştırmalar yaparak kendini geliştirmiş ve bundan dolayı her bilgiye sahip olduğunu düşünmektedir. Ellili yaşlarında olmasına rağmen becardır. Kendini beğenen ve başkaları tarafından da sürekli olarak takdir edilmekten

hoşlanan karakter, gizemli bir yapıya sahip olsa da Akçakoca'da yaşadığı tecrübe sonucunda büyük bir değişim geçirir.

Moris İstanbul'da deri işi yapan bir Yahudi tüccardır. Sekban Bey'i tanımaktadır ve damadına göstermek için Akçakoca'ya gelmiştir. Genellikle tatil dönemlerini adalarda geçirir ve briç gibi oyunlar oynamaya meraklıdır. Anlatıda işlevsel olarak yardımcı rolünü üstlenir.

Anlatıcı İncelemekte olduğumuz uzun öyküde de, Taner'in bütün anlatılarında rastladığımız türden bir anlatıcıyla karşılaşmaktayız. Her açıdan yazarın sözcülüğünü üstlenen anlatıcı, öyküde işlenen olayların ve yer alan karakterlerin okur tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlar. Her şeyi bilen ve gören bir konumda olan anlatıcı sıfır odaklayıma sahiptir. Oyundaki gerçekliğin dışında yer alan anlatıcı, olayları ve karakterleri yorumlama görevine de sahiptir. Yazarın dünya görüşünü yansıtır ve anlatıdaki bakış açısını belirler. Öyküde yer alan kişilerin zihinlerini okur, onların geçmişleri hakkında bilgi verir ve çoğu zaman karakterlerle ilgili yorumlar da yapar.

Nisim Moris'in damadı, Judith'in eşi ve Mordohay'ın babasıdır. Fiziksel olarak halter dergilerinde bulunan sporcu fotoğraflarındaki gibi bir vücuda sahip olduğu belirtilir. Sekban Bey'i denizin derinliği ve hırçınlığı konusunda uyarır. Sonuç bölümünde anlattığı bir hikayeye başkarakterin verdiği iletiyi destekler. Karlı bir dağda tek başına kalmış olan Nisim, saatlerce sisin içinde kalmış ölümle yüz yüze gelmiştir.

Judith Moris'in kızı, Nisim'in eşi ve Mordohay'ın annesidir. Akçakoca'nın soğuk havasından ve denizinden şikayet eder. Birçok konuda Sekban Bey'e destek olur.

Mordohay "Yedi yaşlarına kadar, çilli, mavi, çipil gözlü, kırmızı saçlı, bir oğlan çocuğu" (Taner 1994, 180). Moris'in torunu, Nisim ile Judith oğlu olan çocuk karakter, masum ve yargısız bakışlarıyla Sekban Bey'in kendini sorgulamasına aracılık eder. Kovboyluğa özenmektedir.

Anlatıda yer alan diğer karakterlerin isimleri şunlardır: İncilâ Hanım, Rıza Bey, Necmi Bey, Garson, petrolcü, Ankaralı genç, siyah giyimli Ankaralı kadın, sarışın Ankaralı kadın, müdür vd.

Öykü

Sekban Bey'in Tatil Hazırlıkları Hafta sonu tatilini Akçakoca'da geçirmeyi planlayan Sekban Bey'i İncilâ Hanım, Karadeniz'in hırçın dalgaları konusunda uyarır. Elindeki yün örgüyle konuşurken bizzat şahit olduğu ve komşusundan duyduğu boğulma olaylarını anlatır. Ankara'daki bir şirkette başmühendis olarak çalışan Sekban Bey, geçmişte Galatasaray Denizcilik Şubesi'nin dört çiftesinde hamlacı başılık yapmıştır. Yüzmedeki kabiliyetine fazlasıyla güvenir ve İncilâ Hanım'ın uyarılarına pek kulak asmaz. Ankara'da yaşayan Sekban Bey aslen İstanbulludur ve ömrü Boğaz'da geçmiştir. Havanın kapalı olmasına aldırış etmeden plana sadık kalır ve tatil için hazırlıklarını yapmaya başlar. Bavulunu hazırlamaya koyulan Sekban Bey, tatil için ihtiyacı olan temel eşyalarının yanında Agatha Christie'nin bir polisiye romanını ve Gandhi'nin hayatını anlatan bir kitap alır. 67 model Peugeot marka arabasının kontrollerini yaptırmış ve benzin deposunu önceden doldurmuştur. Yolculuğa çıkmadan bir önceki gece arabasının volanında pipo içer. Yeni model bir araba alabilecek maddi gücü olmasına rağmen Sekban Bey, alışkanlıklarını ve sevgisini devam ettiren bir insan olduğunu göstermek için arabasını değiştirmemiştir.

Yolculuk ve Akçakoca'ya Varış Ertesi sabah erken saatlerde Akçakoca'ya doğru yola çıkar ve Ankara Radyosu'nu dinlemektedir. Sarı tarlaların arasında ilerlerken kendini Nouvelle Vague bir Fransız filminin içindeymiş gibi hisseder. Kızılcahamam'a vardığında, karşıdan karşıya geçmekte olan koyun sürüsünün geçmesini bekler. Fakat dakikliğe fazlasıyla önem veren Sekban Bey, bu gecikmeden dolayı öfkelenir. Ardından yolculuğa devam eden Sekban Bey, Vivaldi'nin Dört Mevsim adlı bestesini dinlemektedir ve hava da müziğe eşlik ediyormuş gibi görünmektedir. Düzce'den sonra güneğe doğru yönelen Sekban Bey, Akçakoca'ya varır fakat hava tamamen kapalıdır ve deniz oldukça dalgalıdır. Etrafta başka arabaların da olduğunu gören Sekban Bey, yalnız olmadığını anlaması üzerine rahatlar ve otele giriş yapar.

Sekban Bey'in Sahilde Bazı Tanıdıklarına Rastlaması Girişteki bir pencerenin önünde iki kadınla bir gencin oturmakta olduklarını fark eder. Kadınlardan biri saçlarını Billy Dov modasına uygun kestirmiş ve roman okumaktadır. Sarışın olan kadınsa kocasının sigarellolarından birini tütürmektedir.

Resepsiyonist, Sekban Bey'e rezervasyonunun olup olmadığını sorar. Necmi Bey'in arkadaşı olan Sekban Bey'in rezervasyonunu Rıza Bey yapmıştır. Odasına çıkan Sekban Bey, pencereden sahildeki insanları izler. Bir şemsiyenin altında oturan üç kişi ve denizde araba lastiği yüzdüren bir kişi görür. Denize girmeden önce duş almayı adet haline getirmiş olan Sekban Bey, duşun ardından eşyalarını alıp sahile iner. Şemsiyenin altında oturan kişileri tanıdığını fark eder. Sekban Bey, İstanbul'da deri işi yapan Yahudi tüccar Moris'e selam verir. Moris'in yanında kızı Judith'le damadı Nisim bulunmaktadır. Nisim, halter dergilerinde bulunan fotoğraflardaki sporcular gibi geniş ve kaslı bir vücuda sahiptir. Moris Sekban Bey'e hafta sonu kaçamağı mı yaptığını sorar. Genellikle tatil dönemlerini adalarda geçiren Moris, damadına Akçakoca'yı göstermek istemiştir. Judith, havanın ve denizin soğukluğundan şikayet eder. Nisim Judith'e denizin ılık olduğunu söyler. Fakat Judith onun bu görüşüne katılmaz ve şikayet etmeye devam eder. Moris, briç oynamak için dördüncü kişiyi bulduğuna çok sevinir ve Sekban Bey'i oyuna davet eder. Nisim Sekban Bey'i denizin derinliği konusunda uyarır. Sekban Bey, bilgiç bir edayla Karadeniz'in deniz tabanının jeolojisini yorumlar ve ardından denize girer.

Sekban Bey'in İlk Yüzüşü ve Gururlanması Suyun soğukluğu başlangıçta Sekban Bey'de şok etkisi yaratır ve Sekban Bey hızlı kulaçlar atarak yüzmeye başlar. Fakat suya alışması üzerine kulaçlarını normal bir ritimde atmaya başlar. Belirli bir uzaklığa ulaştıktan sonra, görevini yapmış bir insan olarak geri yüzmeye başlar. Sahildekiler onun yüzmedeki yeteneğine gıpta ederler. Sahilde resim yapan Çekoslovakyalı bir kadının tablosuna bakan Sekban Bey, resimdeki dalgaların siklamene yapıldığını görür, resmi oldukça canlı ve hareketli bulur. Sekban Bey şişman madama, resmini Ayvazoskininkilere benzettiğini söyler.

Sekban Bey'in Mağrurluğu ve Oteldeki Misafirlerin Genel Görünümü Otele geri dönen Sekban Bey, Morislerin aperiatif aldıklarını görür. Misafirler Sekban Bey'in yüzmedeki kabiliyetini yeniden överler. Odasına giren Sekban Bey kıyafetlerini değiştirir. Domuz derisinden olan bavulu odaya Avrupalı bir hava katmıştır ve bundan dolayı oldukça memnundur. Domuz derisi kokusu tuvalet kokusunu bastırıştır. Kıyafetlerini değiştiren Sekban Bey, Dallas'taki bir arkadaşının hediye ettiği şerif kemerini takar. Giymiş olduğu kıyafetlerle Hindistan'daki İngiliz sömürgeci subaylara benzemektedir. Restorana inen Sekban Bey, herkesin rosto yediğini fark eder. Kendisi domates çorbasıyla yemeğe başlar. Rıza Bey Sekban Bey'in yanına gelir ve herkesin duyabileceği bir tonda ona oteli övmeye başlar. Müşterilerse Akçakoca'yı hiç beğenmediklerini, zira yerlilerin fazla gürültü yaptıklarını söylerler. Sekban Bey şikayetçilerden birini tanır fakat onun hangi yabancı şirkette müdür olduğunu hatırlayamaz.

Müşterilerin Şikayetleri ve Davranışları Uzun boylu zayıf garson, bütün müşterilerle ilgilenmeye çalışmaktadır ve terden dolayı ekşi ekşi kokmaktadır. Siyah süveterli ve pantolonlu Ankaralı hanım, mandaların banyo yapmalarından ve pis kokularından dolayı denize girememiş olmaktan yakınır. Müşterilerin şikayetleriyle baş edemeyeceğini anlayan Rıza Bey, bir masaya oturur ve evrak işleriyle uğraşmaya başlar. Sekban Bey'in tanıdığı şirket müdürünün eşi olan Ankaralı hanım, Sekban Bey'in yemek esnasındaki davranışlarını kaş altından süzmektedir. Eşi, Ankaralı hanımı uyaracak gibi olur fakat bunun bir işe yaramayacağını anlaması üzerine niyetinden vazgeçer. Şirket müdürü, oynanması planlanan briç oyununa dahil olmak ister. Fakat Moris ona, Sekban Bey'i oyuna dahil ettiklerini söyler.

Öykünün İletisinin Öncelenmesi Briçin bitmesi üzerine dinlenmeye çekilen Sekban Bey, dışarıdan gelen müzik seslerine kulak kabartır. Bir süre sonra Gandhi'nin hayatını okumaya başlar. Sekban Bey, Gandhi'nin dürüstlüğüne ve idealistliğine gıpta eder. Okuma esnasında uyuya kalan Sekban Bey, Ankara'da bulunan PTT'nin arkasındaki, voleybol sahasını görür. Voleybol topunun denize düştüğünü görmesi üzerine uyanır. Ardından Agatha Christie'nin Hercules Poirot'un Tatili adlı romanının ilk beş sayfasını okur. Bir plaj kasabasına gelmiş olan Miss Webster, böylesi bir yerde kötü hiçbir şeyin olamayacağını düşünmektedir. Fakat dedektif Poirot Miss Webster'e, ona katılmadığını söyler ve doğanın insanların acıları karşısında oldukça duyarsız olduğunu dile getirir. Görünenin ardındaki görünmeyen gerçekliğe vurgu yapılır. Sekban Bey, Poirot'a hak verir. Sekban Bey tatil zamanlarında polisiye ve bilim-kurgu romanları okumayı sevmektedir.

Sekban Bey'in İkinci Defa Denize Gitmesi ve Gururuyla Olan Mücadelesi Yediklerini hazmetmesinin ardından Sekban Bey, ikinci duşunu aldıktan sonra yeniden plaja gitmeye karar verir. Deniz, öncekinden daha mor tonlarda görünmektedir. Kıyafetlerini değiştiren Sekban Bey, şortunu giyip plaj havlusunu aldıktan sonra odadan ayrılır. Sekban Bey, plajda ve lokantada karşılaştığı tanıdıklarının oyun oynadıklarını görür. Garsonla Rıza Bey'se tavla oynamaktadırlar. Nisim, şaşkınlık

içerisinde Sekban Bey'e denize mi gireceğini sorar. Sekban Bey'in çevresindeki herkes onu denize girmemesi konusunda uyarır. Zira denizin dalga boyu minare yüksekliğine ulaşmaktadır. Fakat diğerlerinin aksine Judith, Sekban Bey'in çok iyi bir yüzücü olduğunu söyler ve onu denize girmesi konusunda destekler. Gururu okşanan Sekban Bey plaja iner ve ayağına bir şeyin takıldığını fark eder. Bu kişi Judith ile Nisim'in oğlu Mordohay'dır. Kovboy taklidi yapan çocuğun annesi tarafından sürekli sinemaya götürüldüğü bellidir. Denizin dalgalarını görmesi üzerine Sekban Bey ürker fakat geri dönmeyi gururuna yediremez.

Boğulan Sekban Bey'in Ölümle Yüzleşmesi Bunun üzerine denize atlar ve açılır. Dalgaların sabahkilere göre çok daha kuvvetli olduğunu anlayan Sekban Bey kulaç atamaz hale gelir. Kendini suyun üstünde tutmaya çalışır ve dalgaların onu kıyıya sürüklemesini bekler. Fakat Sekban Bey'e vuran her dalga onu denizin dibine kadar sürükler. İncilâ Hanım'ın uyarısını hatırlayan Sekban Bey ölüm korkusuna kapılır ve yardım isteyebileceği birilerini aramaya başlar. Fakat kıyı oldukça uzaktadır. Korkuya kapılan Sekban Bey, ölümden kaçarcasına kulaç atmaya başlar ve sakın kalmaya çalışır. Fakat Sekban Bey'in bütün çabaları boşunadır. Her dalga çarpışında denizin dibine çekilen Sekban Bey nefes alamaz hale gelir ve bilincini kaybetmeye başladığı için yarı uyur yarı uyanık bir halde anlamsız sözler söylemeye başlar. Sahile ulaşacağı konusunda tamamen umudunu yitiren Sekban Bey, böylesine zavallı bir şekilde ölmektense kurt gibi gülererek ölmeyi diler. Kendisine doğru gelen dalgaya gülümsemeye çalışır. Dalgalar onu sahile yaklaştırır fakat hemen ardından aldığı yere geri götürür. Ölümle yüzleşen Sekban Bey, hayatı boyunca nasıl öleceğini hatta bir gün öleceğini hiç düşünmemiştir. Denizde boğularak ölmeyi kendine yediremez. Bilincini tamamen kaybetmiş olan Sekban Bey gözlerini sahilde açar.

Sekban Bey'in Yaşadıklarının Öğrenilmesinden Korkması Şans eseri kurtulmuş ve dalgalar onu sahile sürüklemiştir. Olayın şokuyla ayakta durmakta zorlanır ve birkaç defa kusar. Sahilde bir süre daha uzanıp kendini toparlamaya çalışır. Fakat gözlerini açınca Mordohay'ı yanında görür ve Sekban Bey onun bütün olup bitenleri görmüş olduğunu düşünür. Acziyetinden dolayı utanç duyar ve çocuğun gördüklerini ailesine anlatmasından korkar.

Sekban Bey'in Ölümden Zor Kurtulduğunu Gizlemesi Güçlükle ayaklanmayı başaran Sekban Bey otele girer. Oyun oynamaya devam eden iki grup onu cesaretinden ve yüzme kabiliyetinden dolayı kutlar. Onlara anlamsız bir el hareketiyle karşılık veren Sekban Bey kendini odasına atmayı başarır. Kendini yatağa atar atmaz saatlerce uyur. Uyandıktan sonra garsondan konyak, çay, peynir ve kızartmış ekmek ister. Fakat su yutmuş olduğu için yeniden kusmaktan çekinir. Garsonu beklerken uyuyakalır. Yorgunluğunu garsona belli etmek istemeyen Sekban Bey, onun sorularını geçiştirir. Ardından salona iner ve petrolcüyle Ankaralı adamı konuşurlarken görür. Ankaralı adam petrolcüye; ağır sanayiden önce kimya sanayisinin gelişmesi gerektiğini söyler ve Yunanistan'la Türkiye'yi kıyaslar. İki ülke arasındaki suni gübre kullanımı farkından bahsedilir. Siyah süveterli ve pantolonlu kadının masasına bakan Sekban Bey, Ve Durgun Akardı Don adlı kitabı görür. Halbuki Sekban Bey onun Amber'e benzer bir aşk romanı okuduğunu sanmıştır. İki Ankaralı kadın merdivenlerden konuşarak inmektedirler. Bu sırada Moris ve ailesi salona giriş yapar. Akşam yemeği için toplanılır ve herkes Sekban Bey'in cesaretini över.

Sekban Bey'in Öz Benliğiyle Yüzleşmesi ve Bunu İtiraf Etmesi Bu sırada Mordohay'la Sekban Bey göz göze gelirler. Nisim ile sarışın Ankaralı kadın Sekban Bey'e onu yorgun gördüklerini söylerler. Sekban Bey'le Mordohay yeniden göz göze gelirler. Derin düşüncelere dalmış olan Sekban Bey, denizle olan boğuşmasında aslında kim olduğunu, yani öz benini, görmüştür. Kendisinin daima mağrur ve büyük bir şahsiyete sahip olduğunu düşünmüş olan Sekban Bey, denizle olan mücadelesinde aslında ne kadar zavallı ve aciz olduğunu anlamıştır. Hayatı boyunca kendisinin ve çevresindeki herkesin sahte maskeler taktıklarını ve o maskelerin gerçek kişilikleri olduğunu sandıklarını kabullenir. Küçük Mordohay'ın masum ve yargısız bakışları, Sekban Bey'in kendini sorgulamasını ve kendisiyle ilgili gerçekleri kabul etmesini sağlamıştır. Sekban Bey'e derin düşüncelere daldığı söylenir ve neden hiç konuşmadığı sorulur. Ellili yaşlarına kadar bir yalanın içinde yaşamış olduğunu fark eden Sekban Bey, kendisiyle ilgili gerçekleri ve çevresindekilerin yapmacıklığını dillendirir. Kendisiyle hesaplaşmış olan Sekban Bey vicdanen rahatlar ve hayatında ilk defa öz benliğini kabullenir. Bir sürelik sessizliğin ardından çevresindekiler ona geçmiş olsun dilerler. Siyah giyimli ve çok fazla roman okuduğu belli olan Ankaralı hanım, Sekban Bey'in dürüstlüğünü ve cesaretini takdir eder. Sarışın olan Ankaralı hanım; ölüm anında insanın her türlü düşünceye kapılabileceğini söyler fakat bunu söylerken birilerinden intikam almaya çalışıyormuş gibi görünmektedir. Sekban Bey, onun gibi kadınların zaten hiçbir zaman

ne istediklerini bilmediklerini düşünür. Nisim, karla kaplı bir dağda sisin içinde kalarak ölümle nasıl yüze geldiğini anlatır ve Sekban Bey'in sözlerine hak verir.

Sekban Bey'in Gerçek Benliğiyle Barışması Ardından kahveler içilir. Erkekler kendi aralarında tavra oynarken iki Ankaralı hanımla genç Ankaralı delikanlı da konken oynar. Uyku saati geldiğinde Sekban Bey koridorda annesiyle birlikte tuvalete giden Mordohay'ı görür. Mordohay'la Sekban Bey yeniden göz göze gelirler. Mordohay Sekban Bey'in kemerine yapışır ve kemeri nereden aldığını sorar. Annesi ona şerif kemeri almak istemiş fakat ondan hiçbir yerde bulamamıştır. Sekban Bey, Dallas'ta yaşayan arkadaşının hediye ettiği şerif kemerini Mordohay'a verir. Sekban Bey Mordohay'a; şerif olduğu zaman kovboyluğu bırakmasını söyler. Annesinin zoruyla Sekban Bey'e teşekkür eden Mordohay, odasına girerken Sekban Bey'e ateş edermiş gibi yapar. Sekban Bey, bir kovboyun şerif kemeri bile taksa asla şerif olamayacağını düşünür. Pencerenin kırık panjurunu onarmaya çalışan Sekban Bey bunu beceremeyince pencereyi kapatmakla yetinir. Denizin açıklarındaki bir geminin ışığını görür. Işığı göz kırpan tikli bir insana benzetir. Ardından yatağına uzanır ve uyur.

Temalar

Korku *Gülerek Ölmek* adlı uzun öykünün başkarakteri Sekban Bey, denize girmeme konusunda kendisine yapılan bütün uyarılara rağmen, geri atmayı kendine yediremez ve yüzme alanındaki kabiliyetine güvenerek Akçakoca'da denize girer. Denizin azgın dalgaları karşısında tamamen savunmasız ve çaresiz kalan Sekban Bey, İncilâ Hanım'ın anlattığı Karadeniz'de boğulan insanların hikayelerini hatırlar ve bunun üzerine ölüm korkusuna kapılır. Hayatı boyunca nasıl öleceğini hiç düşünmemiş olan Sekban Bey, dalgalara karşı mağlup olacağını düşünerek aciz bir şekilde değil, kurt gibi gülerek ölmek ister. Fakat ölümün belirsizliğinin yarattığı korku onun gerçek benliğini ortaya çıkarır ve ölümden kaçarcasına sahile doğru yüzmeye başlar. Sekban Bey henüz ölmeye hazır değildir. "Onu dehşete düşüren bu hiçlik "ölüm"dür. "Olmama korkusu" karşısında kendisiyle yüzleşen öykü kahramanın sahte beni ile özbeni çatışmaya başlar. Yazar, Sekban Bey'in yaşamının sonuna dair bu mücadeleyi deniz gibi bir sonsuzluk mekânında konumlandırarak varoluşunu gerçekleştiremeyenlerin hiçlikteki yutuluşuna gönderme yapar. Dalgalarla boğuştuğu ve ölümle karşı karşıya geldiği ilk anlarda Sekban Bey'in "Ve bütün bunlar olup biterken gerisin geri dönüp sahile doğru yüzdüğünü fark etti. Kaçıyordu. Kendine belli etmeden resmen kaçıyordu." (OBV, 173) cümleleriyle ortaya konan kendi gerçeğini reddine tanıklık ederiz. Ölüm karşısında çaresiz kalarak varoluşun temeli olan "canlı olabilmek" durumunu sağlamaya çalışma eylemini kendine belli etmeden gerçekleştirmek isteğiyle kahramanın kendi gerçeğinden hala kaçmaya çalıştığını, kurulmuş ve programlanmış kişiliğiyle varoluşun temel çağrısını dahi kendine yabancılaşmış boyutuyla değerlendirdiğini görürüz" (Aydın 2010, 103).

Kendini Kandırma İyi bir eğitim almış, gençlik yıllarında sürekli sporla uğraşmış ve Ankara'daki çalıştığı şirkette başmühendisliğe kadar yükselmiş olan Sekban Bey, her konuda kendisinden fazlasıyla emindir ve karşılaştığı her sorunun üstesinden gelebileceğine inanmaktadır. İçinde büyüdüğü ve ait olduğu sınıf içerisinde zayıflık göstermeye ve özeleştirme yapmaya yer yoktur. Dolayısıyla Sekban Bey, elli yaşlarına gelmiş bir birey olarak bugüne kadar öğrendiği ve düşündüğü her şeyin tek gerçek olduğu konusunda fazlasıyla emindir. Güçlü, cesur, bilge ve yetenekli bir karaktere sahip olduğu konusunda en ufak bir şüphesi olmayan Sekban Bey, yanlış koşullarla kendisiyle ilgili sahte bir benlik bilinci geliştirmiştir. Hayatı boyunca gerçek bir sorunla karşılaşmamış olduğu için gerçek benliğini keşfetme fırsatı bulamamıştır. Akçakoca'nın dalgalı denizinde boğulan ve şans eseri hayatta kalmayı başaran Sekban Bey, yaşamış olduğu bu tecrübenin ardından gerçek benliğiyle ilk defa yüzleşmiş olur. Tabiatın en ufak bir aşırılığı karşısında tamamen çaresiz ve aciz bir duruma düşmüş olan Sekban Bey, aslında ne kadar kırılabilir ve zayıf bir yapıya sahip olduğunu anlamıştır. "Her şeyi olduğu gibi anlatsam mı şunlara dedi. Bu fikir birden içini ısıttı. Ne kaybeder? Küçüklüğünü kabullenmek aslında, yalancı bir büyüklüğü sürdürmekten daha mı az yüreklilik ister? Evet hepsini anlatmak. Olduğu gibi. Olmadığı bir şeyi oynamak, onu iğreti ve üstüne bol gelen bir elbise gibi taşımak yerine. Bir kere de olduğu gibi görünmek. Hem de bütün o gülünç ayrıntılarıyla. Gülerek ölmek özentisine kadar." (OBV, 179-180) cümlelerinde belirttiği gibi kahraman kendisiyle içsel hesaplaşmasının ardından "desinlerci ben" olarak tanımladığı ve olmadığı bir şeyi oynamakla nitelendirdiği kendine yabancılaşmış yapay benini iğreti ve üstüne bol gelen bir elbiseye benzeterek "ben buyum"cu kişiliğini hapisten çıkarmaya." (OBV, 180) karar verir" (Aydın 2010, 104).

İtibar Yüzme kabiliyetine fazlasıyla güvenen ve otelin müşterileri tarafından denize giderken görülüp cesareti nedeniyle takdir edilmiş olan Sekban Bey'in gururu okşanır. İkinci defa denize gittiğinde denizin azgın dalgalarından korkar ve onlarla baş edemeyeceğini sezinler. Fakat otele geri dönmesi durumunda itibarının sarsılacağını düşünür ve bütün tehlikeleri göze alarak denize girmeye karar verir. Denizin güçlü ve azgın dalgaları karşısında yorgun düşen Sekban Bey kulaç atamaz hale gelir ve kendisine doğru gelen son dalgaya bakarken gülerek ölmeyi düşünür. Ölümüne sebep olabilecek bir dalga karşısında bile itibarından ödün vermek istemez. Fakat bilincini kaybetmeye başlayan ve soluğu kesilen Sekban Bey, İncilâ Hanım'ın Karadeniz'de boğulan insanlarla ilgili anlattığı hikayeleri ve yaptığı uyarıları hatırlaması üzerine ölümden kaçarcasına kıyıya doğru yüzmeye başlar. Şans eseri dalgalar tarafından sahile atılmış olan Sekban Bey hayatta kalmayı başarır. Fakat Mordohay'ı başucunda görünce çocuğun bütün olup bitenleri başkalarına anlatmasından korkar. "Otele döndükten sonra yarattığı hayranlık, başarı ve beğeni atmosferini yitirmemek için salondakilere görünmeden odasına çıkan hikâye kahramanı aklını kemiren bir sorudan kurtulamaz. Varoluşun kırılma noktasından kurtulduğu anda Sekban Bey'in sahte beni yeniden devreye girer ve otel sakinlerinden Bay Moris'in torunu Mordahay'ın her şeyi görmüş olabileceğinden, bunları diğerlerine anlatma ihtimalinden korkmaya baslar" (Aydın 2010, 104).

İç Gözlem Yazar, oluşturmuş olduğu kurgusal evrende, hayatı boyunca kendini dev aynasında görmüş olan bir anlatı kişisinin, ölümden zar zor kurtulmasının ardından kendi zihninde yaptığı iç sorgulamaya ve bu sorgulama sırasında çıkardığı sonuçlara yer verir. Karadeniz'e sahili olan Akçakoca kasabasında denize giren ve hırçın dalgalara maruz kalarak ölümden kıl payı kurtulmayı başaran Sekban Bey, katalizör görevi gören bir olayın ardından gerçekte kendisinin nasıl biri olduğunu düşünmeye ve anlamaya başlar. Hayatı boyunca kendini başkalarına beğendirmeye çalışmış fakat doğa karşısında ne kadar zayıf ve kırılğan olduğunun farkına varmış olan başkarakter, içsel ve düşünsel açıdan kendi devrimini gerçekleştirir. Kendi küçük dünyasını kontrol etmeye çalışan Sekban Bey, tabiat karşısında ne kadar küçük olduğunun farkına varır. Kendine özgü bir kişilik inşa etme yolunda Sekban Bey büyük bir adım atar ve çevresiyle kendisi arasında daha bütüncül ve tutarlı bir anlayış geliştirir.

Kişi İncelemesi

Anlatıcı (Mantıklı/ Her Şeyi Bilen) İncelemekte olduğumuz uzun öyküde de, Taner'in bütün anlatılarında rastladığımız türden bir anlatıcıyla karşılaşmaktayız. Her açıdan yazarın sözcülüğünü üstlenen anlatıcı, öyküde işlenen olayların ve yer alan karakterlerin okur tarafından daha iyi anlaşılmasını sağlar. Her şeyi bilen ve gören bir konumda olan anlatıcı sıfır odaklayıma sahiptir. Oyundaki gerçekliğin dışında yer alan anlatıcı, olayları ve karakterleri yorumlama görevine de sahiptir. Yazarın dünya görüşünü yansıtır ve anlatıdaki bakış açısını belirler. Öyküde yer alan kişilerin zihinlerini okur, onların geçmişleri hakkında bilgi verir ve çoğu zaman karakterlerle ilgili yorumlar da yapar. Zaman zaman anlatıcının hikayenin içinde yer aldığı hissini veren bazı ifadelerle de karşılaşmaktayız. "Gülerek Ölmek isimli öyküde anlatıcı olayı yaşıyormuşçasına verir. "...Denizde, sığda üç çocuk ve açıklarda bir... iki... üç... dur bakayım... dört... evet dört baş görünüyor." (GÖ,244) Aynı eserde sayma işi tekrarlanır; "Kaç bir, iki deyin, üç dört deyin..." (GÖ,266)" (Adıyaman 2012, 215). Zaman zaman öyküdeki anlatma görevini Sekban Bey'in üstlendiğini de görmekteyiz. "(Gülerek Ölmek) öyküsünde anlatıcı üçüncü şahıstır ve her şeyi bilir. Öykü kişilerinin zihinlerini okuyabilir, onların geçmişlerine hâkimdir, bazen yorumda da bulunur. Bu "yetkili yazar anlatıcı durumu" kavramı içinde sınıflandırılabileceğini gösterir. Bazen de "figüral anlatı durumu" içinde kişilerin arkasına saklanarak kendi sesini onların zihinlerinden geçirerek duyurur. Bu anlatıcının kişilerin durumunu doğrudan yansıtmasını sağlayarak onların "gerçek yüzlerini" ortaya çıkarmaya, ahlaki bozulmuşluklarını, (Sekban Bey'in anlatının sonlarına doğru yaşadığı aydınlanmayı), vurgulamaya imkan verir. Anlatıcı öykü içinde yer alan kişilerden olmadığı için heterodiegetiktir. Diyaloglarda ve karakterlerin zihinlerinin yansıtıldığı durumlarda "kapalı", yorumda bulunduğu bölümlerde ise "açık" anlatıcıdan bahsedilebilir" (Vural 2017, 75).

Yorumlayıcı Yeri geldikçe anlatıda geçen olayları ve karakterleri alaycı ve ironik bir üslupla yorumlar. Böylece anlatıcının karakterleri okura nasıl göstermek istediğini daha iyi görürüz: "O Sekban ki, - bakmayın beş yıldır Ankara'da bir şirkette Baş Mühendislik ettiğine – evet o Sekban ki, doğma büyüme İstinyeli, halis muhlis bir Boğaz çocuğudur. Ve yine o Sekban ki, Galatasaray Denizcilik şubesinin bir zamanki namağlup dört çiftesinin eski hamlacı başıdır. Böyle bir Sekban ne yapar? İncilâ hanımın kuşkusundan içi bir an ısınsa da, bu öğüdü, çarpık bir gülümseme ile sol kulağının arkasına şöyle bir atıp, daha o gün unuttur" (Taner 1994, 157).

Betimleyici Anlatıda yer alan mekanları, uzamı ve karakterleri her şeyi bilen ve her şeyi gören bir bakış açısıyla betimler. Böylece okura verilmek istenen iletiye sağlamlık kazandırılır: “Hava somurttu. Gökyüzü raporu da ilerisi için pek iyimser görünmüyor. Çoğunluğu kurşuni, ama birkaçı da bayağı yüklü siyah bulutlar, bir yere geç kalmışlar gibi, telaşlı telaşlı güneğe doğru uçuşuyorlar. Sekban gaza bastı. Saat on ikide Akçakoca’da olmalı idi” (Taner 1994, 158).

Alaycı Taner’in anlatılarında yer alan anlatıcılar yeri geldikçe karakterleri ve olayları ironik bir üslupla anlatır. Böylece yazar, kendisinin anlatıya dahil olduğunu hissettirir: “Arabanın sağından ve solundan sarı, sapsarı tarlalar arkaya doğru kayıyordu. Bu dekor ve fon müziği içinde, ceketini askıya asmış, ağzında piposu, sırtında kısa kollu spor gömleği ile yüz kilometre hızla arabasını süren Sekban, Nouvelle Vague bir Fransız filminin bir sekansını yaşar gibiydi. Her günkü aleladeliklerin şiirini dile getirmek isteyen bir film” (Taner 1994, 158).

Yargılayıcı Anlatıcı, olay örgüsünde rol oynayan karakterlerle ilgili zaman zaman görüşlerini belirtir. Onlar hakkında neler düşündüğünü okurlarla paylaşır: “Filmin kahramanı, büyük kentin olduğu gibi, tabiatın, kırların, gerektiğinde yalnızlığın da tadını çıkarabilen olgun bir bekar... Kendine yetmesini becerebilen, kültürlü, çok yanlı, içe dönük, esrarlı, duygu evreni ile pozitif düşünceyi kaynaştırmasını bilmiş bir yüksek mühendis” (Taner 1994, 158).

Sıcakkanlı Anlatıcı, yeri geldikçe okura kendisini hissettirmek ve onları hikayenin içine çekmek için samimi ifadeler kullanır: “Akçakoca’ya yaklaşınca ilk gördüğü, dalgalı ve köpüklü deniz oldu. Sonra kasabanın eski soluk evleri. İçlerinde tek tük yenileri de yok değildi. Denizin uğultusu ta buralara kadar geliyordu. Yüce, hiddetli, görkemli. Deniz olmak boru mu?” (Taner 1994, 159).

Aydınlatıcı Karakterlerin iç dünyalarını ve düşüncelerini yansıtarak, onların okurlar tarafından daha açık bir şekilde anlaşılmasını sağlar: “Şimdi ben yukarı çıkınca, üçü birden, beni tanıyıp selam veren ve benim de, hay aksi şeytan, nereden tanıdığımı bir türlü çıkaramadığım bu adama, beni soracaklardır. Her geçkin bekar gibi, Sekban da, her yerde genel ilginin eksenini olduğu kuruntusunda idi” (Taner 1994, 160).

Canlı Zaman zaman anlatıcının kullandığı ifadeler onun da öykünün içinde yer aldığı izlenimini vermektedir: “Kumsalda, sahile çekilmiş bir teknenin yanında üç kişi, daha ötede plaj şemsiyelerinin kümelendiği yerde kumlara oturmuş beşli bir grup, denizde, sağda üç çocuk ve açıklarda bir... iki... üç... dur bakayım... dört... evet dört baş görünüyor” (Taner 1994, 161).

Eleştirel Karakterlerin bazı davranışlarını, huylarını, alışkanlıklarını ve eylemlerini eleştirir: “Lavabonun kırık aynasında saçlarını fırçaladı. Sezon başı olmasına rağmen, yine de iyi yanmış sayılabilecek yüzü, gür ve sarı kaşları, beyaz favorileri ile Hindistan ordusundan, doğu hizmeti yapan bir İngiliz albayını andırıyordu” (Taner 1994, 166).

Bilgiç Judith’le ilgili verdiği bilgiler arasında onun Fransızcasıyla ilgili bilgi verir. Vermiş olduğu bilgiyle okura bilgiçlik tasladığı hissi verir: “Priorité bizde, dedi R’leri Ğ olarak telaffuz ettiğinden bu kelime onun ağzından piyoyite şeklini almıştı ve daha bir Fransızca etkisi bırakıyordu” (Taner 1994, 169).

Sekban Bey (Kapalı/Açık) Ankara’daki bir şirkette başmühendis olarak çalışan başkarakter aslen İstanbulludur ve anlatıda “Boğaz çocuğu” olarak nitelendirilir. Galatasaray Denizcilik Şubesi’nin namağlup dört çiftesinin eski hamlacı başıdır. Eğitim ve sporculuk geçmişinden kaynaklı olarak disipline ve dakikliğe fazlasıyla önem verir. “O Sekban ki, - bakmayın beş yıldır Ankara’da bir şirkette Baş Mühendislik ettiğine – evet o Sekban ki, doğma büyüme İstinyeli, halis muhlis bir Boğaz çocuğudur. Ve yine o Sekban ki, Galatasaray Denizcilik şubesinin bir zamanki namağlup dört çiftesinin eski hamlacı başıdır. Böyle bir Sekban ne yapar? İncilâ hanımın kuşkusundan içi bir an ısınsa da, bu öğüdü, çarpık bir gülümseme ile sol kulağının arkasına şöyle bir atıp, daha o gün unuttur” (Taner 1994, 157). Birçok alanda okumalar ve araştırmalar yaparak kendini geliştirmiş ve bundan dolayı her bilgiye sahip olduğunu düşünmektedir. Ellili yaşlarında olmasına rağmen becardır. Kendini beğenen ve başkaları tarafından da sürekli olarak takdir edilmekten hoşlanan karakter, gizemli bir yapıya sahip olsa da Akçakoca’da yaşadığı tecrübe sonucunda büyük bir değişim geçirir. Başkarakterin psikolojik durumu anlatıcı tarafından şu ifadelerle anlatılır: “Filmin kahramanı, büyük kentin olduğu gibi, tabiatın, kırların, gerektiğinde yalnızlığın da tadını çıkarabilen olgun bir bekar... Kendine yetmesini becerebilen, kültürlü, çok yanlı, içe dönük, esrarlı, duygu evreni ile pozitif düşünceyi kaynaştırmasını bilmiş bir

yüksek mühendis” (Taner 1994, 158). “Amsterdam’dan aldığı domuz derisi bavulu, gümüş tokalı gri kemerli vişne çürüğü bermuda şortu, siyah güneşlikli golf kepi, Sonnenbraun güneş yağı, Agahta Christie romanı, Gandhi’nin Hayatı adlı kitabı, Vivaldi ve Bükreş radyosu dinleyişi ile portresi çizilen Sekban Bey kendisini beğenen, beğenilmek isteyen bu sebeple de zaafalarını saklamaya çalışan bir kişiliktir. (...) Sekban Bey, düzenekselleşen modern dünyanın mekanikleşen bir yansımasıdır. O, tüm eylemleriyle bir alışkanlık adamıdır ve alışkanlık, özü gereği kendini sürekli tekrar eden, değişme noktasında kemikleşmiş eylemsellikleri ihtiva eder. Yaşamı irdelemek, sorgulamak, anlamlandırmaya çalışmak yerine onu alışkanlığın tekdüze ve sığ boyutunda yaşayan Sekban Bey, Rıza Bey’in: “Deniz dağlara çıkıyor, Gündoğrusu patladı.” (OBV, 171) uyarısına rağmen otel sakinlerinin hayret ve hayranlıklarını devam ettirebilmek, beğenilmek isteyen ve zaafalarını saklayan kişiliğiyle kendisine kendisi dışındaki odakların beğeni ekseninde bir değer biçmek amacıyla ikinci kez denize girer ve boğulmaktan son anda kurtulur” (Aydın 2010, 102-103). Sekban Bey, boğulmaktan kurtulduğu döneme kadar eylemsel açıdan tamamen kapalı nitelikler gösterir. Fakat dalgalar tarafından sahile atılmış ve şans eseri hayatta kalmış olan Sekban Bey, yaşamış olduğu tecrübe sayesinde öz benliğini sorgulamaya başlar. Aslında hiç de sandığı gibi bir insan olmadığını ve ölüm anında gerçek kişiliğini görmüş olduğunu fark eder. Ölümden şans eseri kurtulmuş olan Sekban Bey, o andan itibaren eylemsel olarak açılmaya başlar. Hayatı boyunca gizlemiş olduğu gerçek benliğiyle barışma konusunda cesur bir şekilde adım atmaya karar verir.

Disiplinli Hayatına dair en ufak şeyleri dahi kontrol altında tutmak isteyen Sekban Bey, fazlasıyla planlı ve programlı bir hayat yaşamaktadır: “Bir gün önce revizyondan geçirttiği benzinini doldurduğu 67 model Peugeot’sunun volanına geçti. Piposunu yaktı. Arabası eski modeldi ama, inadına, yeni modellerle değiştirmiyordu. Köklü sevgilerin ve alışkanlıkların adamı olduğunu herkese, ama özellikle kendine, belgelemek ister gibi” (Taner 1994, 158).

Dakik Yapmış olduğu her plana dakikası dakikasına sadık kalmak ve hayatını tamamen kendi belirlediği çerçevede yaşamak ister: “Kızılcahamam’da yolu bir koyun sürüsü kapamıştı. Koyunların geçişini beklemek onu birden sinirlendirdi. İnceden inceye minüte ettiği planı bozan her şeye sinirlenirdi. Klaksona dokundu. Ama koyunlar oralı olmadılar” (Taner 1994, 159).

Dostane Denizin ve havanın soğukluğundan şikayet eden Judith’e, samimi bir üslupla karşılık verir: “Bilakis çok soğuk!” diye, sözle de vurguladı. Ve bunu söylerken biraz daha üşüdü. “Denizin çorbası gibisi de pek çekilmez,” dedi, bizim Buğaz çocuğu” (Taner 1994, 163).

Bilgiç Nisim Sekban Bey’i denizin derinliği konusunda uyarır. Jeoloji bilgisine güvenen Sekban Bey, durumla ilgili kendince bir değerlendirme yapar: Sekban Şile’ye gitmişti üç dört kere. Genelledi hemen: Karadeniz sahillerinin jeomorfolojik strüktürü, demek ki, falez şeklinde sahil ve birden derinleşen deniz” (Taner 1994, 164).

İlkel Sekban Bey, alışkanlıklarını, bildiklerini, huylarını ve düşüncelerini kolay kolay değiştirecek bir kişilik yapısına sahip değildir. İlkelerine ve inançlarına fazlasıyla bağlıdır: “Prencip adamıdır demiştik ya, saunaya girerken, tenis oynarken, golfe çıkarken, kendine, önceden belli bir süre kor ve bunu saniyesi saniyesine tutmayı bir disiplin temrini sayardı. Aynı ritmi ve tempoyu muhafaza ederek, muhtazam kulaçlarla geri döndü” (Taner 1994, 164).

Özenti Daima başkaları tarafından beğenilmeyi en büyük alışkanlığı haline getirmiş olan Sekban Bey, giyimine ve davranışlarına özen gösterir, modayı yakından takip eder: “Merdivene seğırtti. Üst koridor yine hela kokuyordu. Odasına girdi. O denizde iken, domuz derisi bavulunun kokusu, odaya, iyi kötü, Avrupai bir hava yaymış, sindirmişti. Soyundu. İki cepli haki gömleğini giydi. Altına keten bir pantolon geçirdi. Kartal başlı, gümüş tokalı gri kemerini bermuda şortundan çıkarıp pantolonuna taktı. Bu kovboy kemerini, bir arkadaşı Dallas’tan hediye etmişti” (Taner 1994, 166).

Sorgulayan Odasında istirahat ettiği sırada Gandhi’nin hayatıyla ilgili bir kitap okuyan Sekban Bey, onun dürüstlüğünden ve idealistliğinden ziyadesiyle etkilenir: “Uyku ile uyanıklık arası, çıplak ayaklı liderin bu alçakgönüllülüğünden hoşlandı. Kendini zeki bulmadığını açıklayacak kadar yürekli olabilmek için insanın, ille güvendiği başkaca meziyetleri olmalı. Mahatma Gandhi’nin en güçlü yanı son cümlede ağızdan kaçırdığı içgüdü ve sezgi yeteneği mi? Yoksa iradesi mi?” (Taner 1994, 170).

Meraklı Sekban Bey, okumaktan ve araştırma yapmaktan zevk alan bir kişiliğe sahiptir. Fakat başlangıçta bu ilgi alanlarına yalnızca hoş vakit geçirmek için yöneldiği görülür: “Dedektif romanlarını,

bir de science fiction romanlarını, teknoloji çağımızın kaçınılmaz ürünü, birer faydalı tür sayıyordu. İnsanı her günkü uğraşlarından koparışları, kavrayıp götürüşleri de caba. Entelektüel bir insan için on sahife detektif romanından daha dinlendirici ne tasavvur edilebilir? Satranç müstesna tabii” (Taner 1994, 172).

Korkak İkinci defa denize girişinde azgın dalgalara yenik düşen Sekban Bey, ölümle yüzleşir. Ölüm korkusuna kapılan başkarakter, ondan kaçarcasına can havliyle kulaç atmaya çalışır: “Karadeniz’in dalgaları başka olur Sekban Bey.” O, Başka Dalga’lardan biri bu olsa gerek, diye geçti içinden. Ve bütün bunlar olup biterken gerisin geri dönüp sahile doğru yüzdüğünü fark etti. Kaçıyordu. Kendine belli etmeden, resmen kaçıyordu. Ama kurtulamadı. İki kulaç atmış atmamıştı ki, bir dağ indi sanki üstüne. Kendini bulanık mavi suyun derinlerinde buldu” (Taner 1994, 175).

Umutsuz Azgın dalgalara karşı hiçbir gücünün olmadığını fark eden Sekban Bey öleceğini düşünür ve sahile varma konusundaki bütün umutlarını yitirir: “Şaka maka, Dimyat’a giderken, taavtatküpati, gibi birbirini tutmaz şeyler geçti kafasından. “Ölüyoruz galiba,” dedi. Kolları, omuz başları onun olmaktan çıkmıştı. Midesinde tuhaf bir kesiklik. “Kısmet bu kadarmış”, dedi içinden. Bak şu işe. Bir başıma, Allahın denizinde. Olacak iş mi. Yazık yahu bana, diye bağırması geldi” (Taner 1994, 176).

Eleştirel Denizin dalgaları karşısında ölümle yüzleşmiş olan Sekban Bey, kendisine ve hayata dair acı gerçeklerle yüzleşmiştir. Bu durum onun eylemsel olarak açık nitelikler göstermeye başlamasına aracılık eder: “Her şeyi olduğu gibi anlatsam mı şunlara, dedi. Bu fikir birden içini ısıttı. Ne kaybeder. Küçüklüğü kabullenmek, aslında yalancı bir büyüklüğü sürdürmekten daha mı az yüreklilik ister? Evet hepsini anlatmak. Olduğu gibi. Olmadığı bir şeyi oynamak onu iğreti ve üstüne bol gelen bir elbise gibi taşımak yerine. Bir kere de olduğu gibi görünmek. Hem de bütün o gülünç ayrıntılarıyla. Gülerken ölmek özentisi kadar, bir İspartalı gibi. Hepsini, her şeyi, bir bir. Dalgalarla boğuşurken aklından geçenleri. O rezilce zebunluğu. Kumlara sürüne sürüne nasıl tatlı canını kurtarmak için çabaladığını. Kendini alabildiğine harcayarak. Korkudan panikten sözüm ona bir stoisizme, oradan da yine sürüngen bir zavallılığa inip çıkışını” (Taner 1994, 183).

Dürüst Sekban Bey, ikinci defa denize girişinde başından geçen tecrübeyi bütün dürüstlüğüyle oteldeki diğer müşterilere anlatır: “Yo yo, budalanın tekiyim.” dedi Sekban. Karadeniz’in dalgaları başka olur demişti bir dostum bana. Kös dinledim. Kendime güvendim. O hızla da sabahleyin dalgalara karşı yüzdüm. Bu kadarla yetinsene, aval. Hayır. Öğleden sonra deniz azdı. Kumsalda kimse kalmadı. Ben, Allahın sersemi, kendini beğenmiş, ben sporcu eskisi, ben gözü çöplükte deniz aslanı, sizlerin korkulu bakışlarınızdan bir kat daha şahlanarak kendimi sulara attım. Nah attım, boğuluyordum beyler boğuluyordum. Sizler burda, bir şeyin farkında olmadan, briç oynar, zar atarken, dalgalar beni hallaç pamuğu gibi ordan oraya savuruyorlardı” (Taner 1994, 184-185).

Moris (Sosyal) “Bunlardan biri, kısa boylu, çıplak başlı, bedeni kalın da, kolları şaşılacak kadar zayıf, bir adamdı. Sekban adamı hemen tanıdı” (Taner 1994, 162). İstanbul’da deri işi yapan bir Yahudi tüccardır. Sekban Bey’i tanımaktadır ve damadına göstermek için Akçakoca’ya gelmiştir. Genellikle tatil dönemlerini adalarda geçirir ve briç gibi oyunlar oynamaya meraklıdır. Anlatıda işlevsel olarak yardımcı rolünü üstlenir. Devamlı olarak ailesiyle birlikte görünen Moris, oteldeki diğer müşterilerle iletişim kurar ve onlar briç ile zar atma gibi oyunlar oynayarak vakit geçirir. Orta sınıfa mensup bir iş adamı niteliklerine sahip tiplerden biridir. Sekban Bey’in karakterinin ortaya çıkmasında yardımcı rolü oynar ve çeşitli konularda onu uyarır. Anlatı tamamen Sekban Bey karakterinin üzerinden ilerlediği için, olay örgüsündeki yeri oldukça azdır.

Dostane Moris’le Sekban Bey, Akçakoca sahilinde karşılaşır ve Moris Sekban Bey’i dostane bir üslupla karşılar: “Siz de bir kaçamak yaptınız?” dedi, deri üstüne iş gören bay Moris” (Taner 1994, 163).

Sıcakkanlı Akçakoca sahilinde karşılaştığı Sekban Bey’le sohbet eder, ona halini hatırlar ve kendisiyle ailesinden bahseder: “Bizim için böyle bir problem yok. Adaya yidiyoruz yazları nasıl olsa. Ama Judith de yormemiş Akçakoca’yı. Nisim bir değişiklik olsun diye yetirdi bizi. Burada Week-end geçirelim dedik” (Taner 1994, 163).

Sosyal Moris, otelde tatil yapan diğer müşterileri de tanımaktadır ve onlarla vakit geçirmekten hoşlanır: “Bay Moris, siyah bluz ve pantolonlu Ankaralı hanım, orta yaşlı petrol müdürü – hani Golf

Kulüp'ten tanıdığı – ve Judith, kare kurmuş oynuyorlardı. Sarı saçlı, demin fal bakan hanımla öbür Ankaralı genç, hani akşam yemeğinden sonrası için Sekban'ı rezerve edeni ise, tavlanın başına geçmiş, birbirlerini kızdırmaya çalışarak zar sallıyorlardı” (Taner 1994, 173).

İlgili Moris Sekban Bey'le yakından ilgilenir ve onun durumunu her fırsatta sorar. Onun yüzme alanındaki yeteneğini över: “Siz bunda nasıl yüzdünüz kuzum? dedi, kendine özgü ve sempatik sesiyle Bay Moris” (Taner 1994, 181).

Duyarlı Sekban Bey'in ölüm tehlikesi atlattığı öğrenmesi üzerine üzülür ve ona geçmiş olsun dileklerini iletir: “Vah vah...” dedi Bay Moris. “Çok üzüldüm.” “Ben hepinizden çok üzüldüm”, dedi Sekban. İcini boşalttı ya, rahatlamıştı. Yaşamak güzel şey, hanımlar beyler...” dedi. Hele burnunu kırıp, küçüklüğünü bilip yaşamak” (Taner 1994, 185).

Kaynakça

Adıyaman, Halil. *Haldun Taner Hayatı, Sanatı ve Eserleri*. Doktora Tezi, Yeni Türk Dili ve Edebiyatı, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2012.

Aydın, Neslihan. *Haldun Taner'in Öykülerinin İzleksel Tahlili*. Yüksek Lisans Tezi, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Fırat Üniversitesi, Elazığ: Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2010.

Taner, Haldun. *On İkiye Bir Var / Sancho'nun Sabah Yürüyüşü / Gülererek Ölmek*. Ankara: Bilgi Yayınevi, 1994.

Vural, Yasir. «*Ayışığında Çalışkur Öyküsünde Anlatıcı*.» *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* (Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü), 11 2017: 73-80.